

DEFENSOR

L E G I S

Pääkirjoitus DL 5/2004

SÄILYYKÖ SUOMESSA VALTAKUNNAN KATTAVA ASIANAJAJAKUNTA?

(Kann die landesumfassende Anwaltschaft in Finnland behalten können?)

Suurin osa suomalaisista asianajotoimistoista on pieniä, alueensa yksityishenkilöiden ja yritysten asioita hoitavia perinteisiä asianajotoimistoja. Suomen lähes tuhannesta asianajotoimistosta noin 80 prosentissa työskentelee yksi tai kaksi asianajajaa. Näistä noin 3/4 on yhden asianajajan toimistoja. Noin kymmenes Suomen asianajajista on tällä hetkellä yli 60-vuotiaita ja noin 40 % yli 50-vuotiaita. Useilla asianajotoimistoistamme onkin tällä vuosikymmenellä edessään sukupolven- tai omistajanvaihdos tai asianajotoimiston alasajo. Suuri osa näistä asianajotoimistoista sijaitsee pääkaupunkiseudun ulkopuolella, jossa asianajopraktiikan jatkajan löytäminen ei liene muutoinkaan vaivattominta.

Suomen nykyinen hallitus päätti kautensa aloittaessaan yrittäjyyden politiikkaohjelmasta ja sen strategiasta. Hallituksen ohjelmassa pyritään erilaisin toimin mm. sukupolvenvaihdoksen edistämiseen. Ainakin 60.000 suomalaisella yrityksellä on tällä vuosikymmenellä edessään sukupolven- tai omistajanvaihdos. Karkeasti voisi arvioida, että tämä koskettaa noin 100-150 asianajotoimistoa. Mikäli näille asianajotoimistoille ei löydy jatkajia tai tilalle ei perusteta uusia asianajotoimistoja, lukuisilla paikkakunnillamme ei ole enää tulevaisuudessa tarjolla yksityisiä asianajo-palveluita, tai ainakaan riidan tai oikeustoimen molemmille osapuolille ei löydy jäävitöntä asiamiestä samalta paikkakunnalta.

Myös asianajotoiminta on yrittäjätoimintaa, jota asianajajat luonnollisesti harjoittavat omien ammatillisten ja eettisten säännöstensä ohjaamina. Asianajajat kuuluvat osana suomalaisen oikeusvaltion ja oikeudenhoidon välttämättömään miehitykseen. Yksityisten ja yhteisöjen oikeusturvan ja oikeudellisten palvelujen hoitaminen vaatii ammattitaitoisen, itsenäisen ja koko valtakunnan kattavan asianajajakunnan.

On usein todettu, että Eurooppa kärsii "yrittäjyysvajeesta", verrattuna esimerkiksi Pohjois-Amerikan maihin. Tämä ilmenee Suomessakin alhaisena halukkuutena ryhtyä itsenäiseksi yrittäjäksi sekä myös valmiutena työllistää muita. Yleisesti yrittäjyyden ja sukupolvenvaihdosten edistämistä palvelevat mm. yhteiskunnalliset toimet työllistämiskynnyksen alentamiseksi, verotukselliset uudistukset, tiedotus, neuvonta ja koulutus. Nämä luonnollisesti ovat tärkeitä myös asianajotoiminnan tulevaisuuden kannalta.

Tärkeää olisi saada Suomessa selkiytettyä yhteiskuntamme päättäjien viesti valtakunnallisesti kattavan asianajolaitoksemme tulevaisuudelle. Halutaanko Suomessa säilyttää valtakunnallisesti kattava, itsenäinen ja ammattieettisesti korkeatasoinen asianajajakunta? Haluammeko turvata yksilöiden ja yhteisöjen oikeudellisten palvelujen saatavuuden valtakunnallisesti? Mikäli näin on,

tulisi valtiovallan kiinnittää myös asianajajien ammatilliseen toimintaympäristöön enenevää huomiota.

Asianajajan työn sisältö ja asianajotoiminnan edellytykset ovat kokeneet viimeisen kymmenen vuoden aikana melkoisen rakennemuutoksen, joka koskettaa erityisesti perinteistä asianajotoimintaa harjoittavia pieniä toimistoja. Oikeudenkäynnit ovat vähentyneet ja kynnys prosessaamiselle on noussut. Oikeusapu-uudistuksen yhteydessä yksityiset asianajajat suljettiin ns. ulkoprosessuaalisten juttujen hoitamisen ulkopuolelle. Julkisen oikeusavun palkkiot eivät ole seuranneet yleistä kustannustason nousua. Yksityishenkilöiden asianajopalkkioita rasittaa verovähennyskelvoton arvonlisävero. Esimerkiksi mainittujen asioiden korjaamisella lisättäisiin olennaisesti oikeusturvaa Suomessa ja samalla parannettaisiin myös asianajajien toimintaedellytyksiä.

Euroopan neuvosto on vahvistanut suosituksen asianajotoimen harjoittamisen riippumattomuudesta (*Recommendation No R(2000) 21 on the Freedom of Exercise the Profession of Lawyer*). Neuvosto on katsonut itsenäisen asianajajalaitoksen olemassaolon ihmisoikeuksien suojelemiseksi ja oikeusvaltio (*rule of law*) -periaatteen toteutumisen kannalta olennaisen tärkeäksi. Suosituksen mukaan jäsenvaltioiden on taattava kaikille yksilöille mahdollisuus saada riippumattomien asianajajien tarjoamia oikeudellisia palveluita.

Valtion elinkeino- ja talouspolitiikalla on merkityksensä myös asianajajan ammatin toimintaympäristön ja -edellytysten turvaamisessa. Pohjimmiltaan kysymys on kuitenkin oikeudellisten palveluiden saatavuudesta ja oikeusturvan kehittämisestä Suomessa.

Erityisen tärkeää on myös saada asianajajan ammattikuvan monipuolisuus ammattiaan harkitsevien nuorten ja oikeustieteen opiskelijoiden tietoisuuteen. Valikoituuko oikeustieteellisiin tiedekuntiin riittävästi myös nuoria, jotka ovat valmiit harkitsemaan asianajajana toimimista muuallakin kuin pääkaupunkiseudulla ja suurissa liikejuridisissa toimistoissa? Perinteisten asianajotoimistojen merkitys nimenomaan kansalaisten oikeusturvan takaajina on jatkossakin keskeinen. Asianajajaliiton hallitus on hyväksynyt nuorten toimintaohjelman, jonka tarkoituksena on mm. kasvattaa nuorten kiinnostusta asianajotoimintaan ja asianajoyrittäjyyteen sekä esitellä asianajajan työn monipuolisuutta ennen kaikkea kouluissa ja yliopistoissa.

Kari Lautjärvi